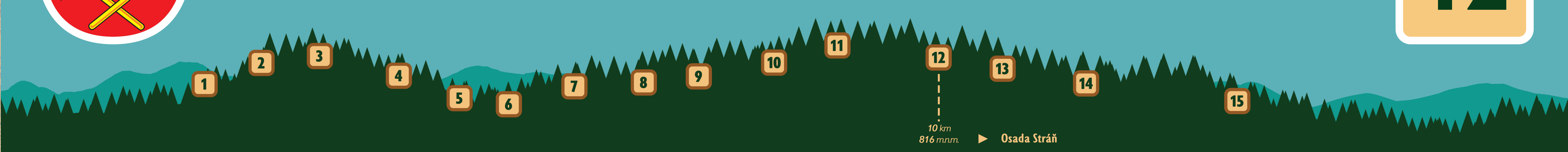

HORSKÁ NAUČNÁ STEZKA POTŮČKY

GEBIRGSLEHRPFAD POTŮČKY

12

Železná cesta / Eisensteinweg

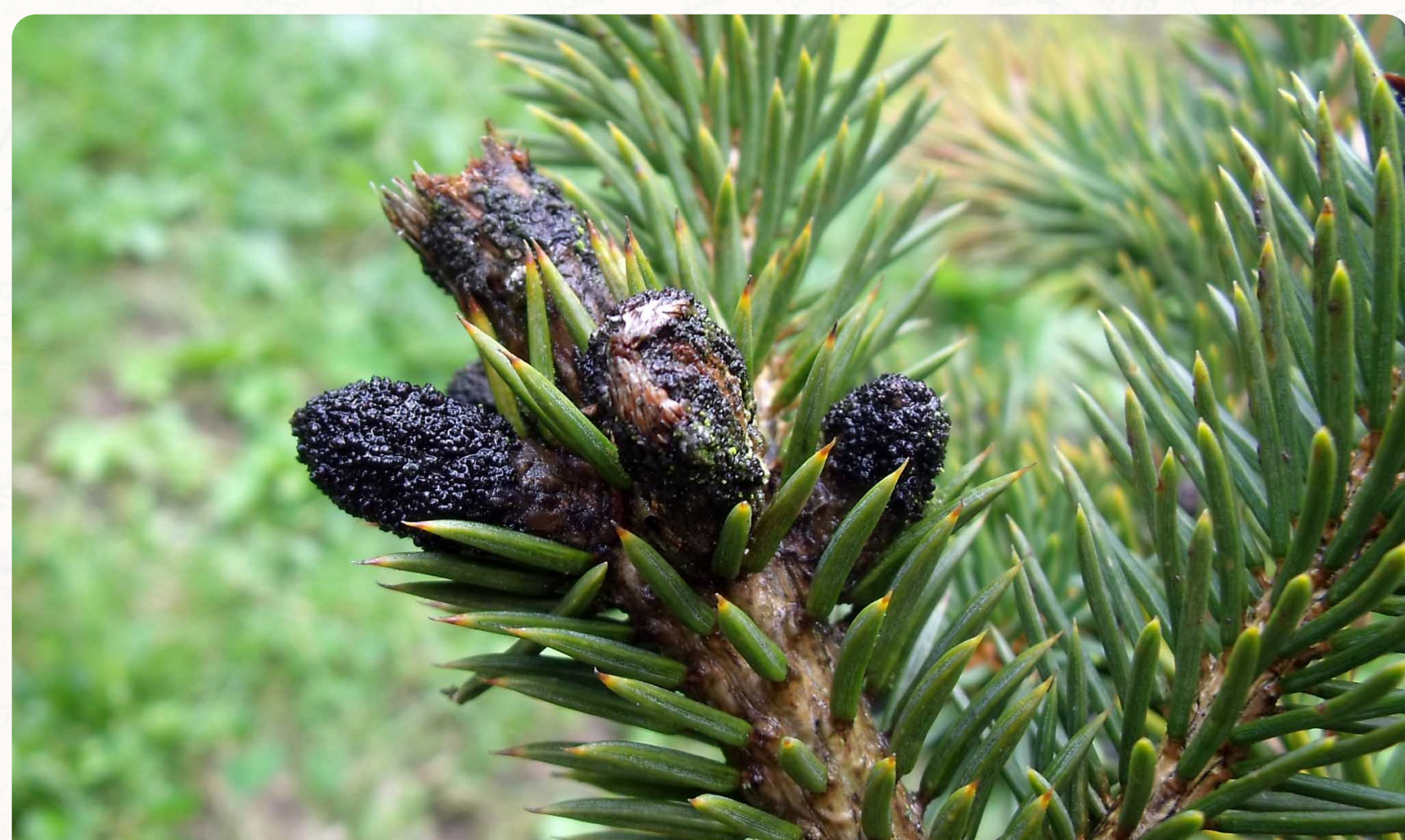

12 Železná cesta

Ze zaniklé osady Bludná přes Stráž do Potůček probíhá prastará cesta, po níž se už od konce 16. století vozila železná ruda z dolů na Bludné do hamrů a později železáren v Potůčkách a sousedním saském Wittigsthalu. Tato cesta se dodnes nazývá Železná cesta (původně Eisensteinweg) a naučná stezka ji zčásti sleduje mezi zastávkami 10 a 11, 11 a 12 a plně pak mezi zastávkami 12 a 13.

Před začátkem soustavnějšího osídlování byly Krušné hory pokryty neprostupnými pralesy. Již v 16. století ale vrcholila první devastace lesů, způsobená intenzivní těžbou dřeva zejména pro potřeby hornictví a hutnictví, ale také pro výstavbu nových lidských sídel. Na řadě míst tak byly Krušné hory téměř odlesněny a v zájmu regulace těžby byly už po polovině 16. století vytvořeny první lesní řády. S umělou obnovou lesa se však začalo teprve v 18. století prostým rozhazováním šišek nebo semen na paseky, v průběhu 19. století převládla výsadba sazenic z lesních školek. Postupně tak vznikly stejnověkové monokultury smrku ztepilého, jaké zde vidíme dodnes.

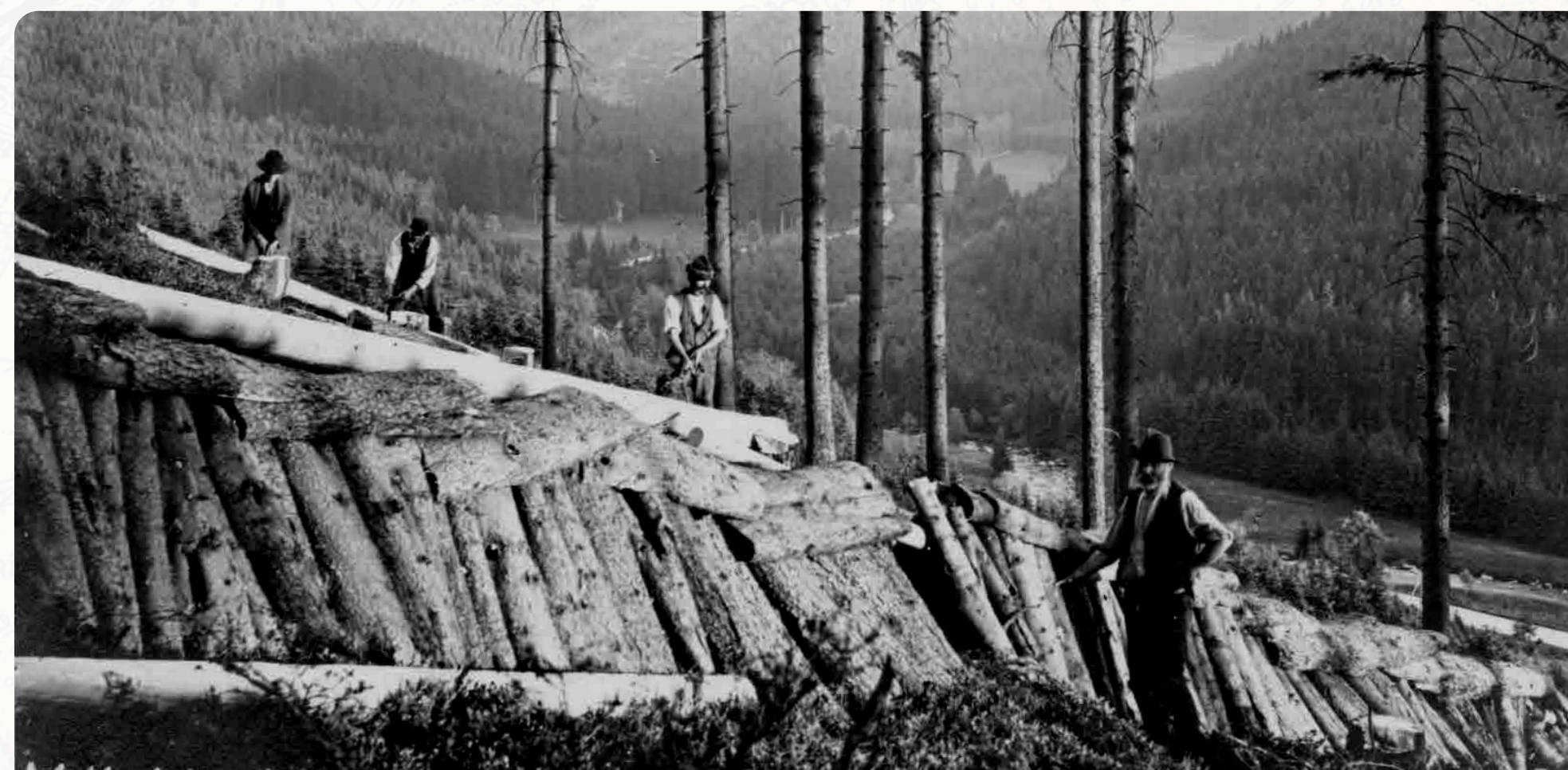
V 80. letech 20. století kulminovala tzv. druhá devastace lesů, charakteristická velkoplošným odumíráním smrkových lesů vlivem dálkového přenosu škodlivin z průmyslových oblastí v Podkrušnohoří. Oslabené a prořídle porosty pak snadno podléhaly klimatickým výkyvům i hmyzím kalamitám. Přípomínkou tohoto období jsou porosty odolnějších dřevin, nejvíce smrku pichlavého. Strom, který tehdy zachraňoval ekosystém zdevastovaných lesů, však dnes čelí masivnímu napadení houbou kloubnatkou, a musí být proto nahrazován jinými dřevinami. Lesní správci se přitom snaží nejen o opětovné vysazování smrku ztepilého, ale také jedle a buku, což jsou původní dřeviny, které od 16. století v regionu téměř vymizely, ale mají zásadní význam pro stabilitu, rozmanitost a trvalost lesa. Nezbytnou podmínkou úspěšnosti nových výsadeb jsou i ochranná opatření proti škodám zvěří.

Novou hrozbou pro krušnohorské lesy se v posledních letech stala kloubnatka – houba, jejíž plodnice ničí pupeny na větvích stromů, a ty pak během několika let hynou (foto: Lesy ČR).
Zu einer neuen Bedrohung für die Erzgebirgswälder wurde in den letzten Jahren das Knospensterben. Die Fruchtkörper des Pilzes befallen die Knospen an den Ästen der Bäume und vernichten sie. Innerhalb weniger Jahre sterben die Bäume ab (Foto: Lesy ČR).

Lesní dělníci u Nových Hamrů v Krušných horách (foto: Rupert Fuchs, 1922)
Waldarbeiter bei Neuhammer im Erzgebirge (Foto: Rupert Fuchs, 1922).

Lesní dělníci u Nových Hamrů v Krušných horách (foto: Rupert Fuchs, 1921).
Waldarbeiter bei Neuhammer im Erzgebirge (Foto: Rupert Fuchs, 1921).

V okolí této zastávky lze najít místa, kde se vyrábělo dřevěné uhlí pálením dřeva v milířích (foto z doby kolem roku 1910).
Auch in der Nähe dieser Station kann man Orte finden, an denen durch das Verkohlen von Holz in Meilern Holzkohle hergestellt wurde (Foto um 1910).

12 Eisensteinweg

Von der untergegangenen Siedlung Bludná (Irrgang) führt über Stráž (Ziegenschacht) nach Potůčky (Breitenbach) ein uralter Weg, über den seit dem Ende des 16. Jahrhunderts Eisenerz von den Gruben in Irrgang zu den Hämmern und später zu den Eisenhütten in Breitenbach und dem benachbarten Wittigsthal in Sachsen transportiert wurde. Dieser Weg wird noch immer Železná cesta (Eisensteinweg) genannt und der Lehrpfad folgt ihm teilweise zwischen den Stationen 10 und 11, 11 und 12 und dann vollständig zwischen den Stationen 12 und 13.

Vor Beginn der systematischeren Besiedlung war das Erzgebirge mit undurchdringlichen Wäldern bedeckt. Doch bereits im 16. Jahrhundert erreichte die erste Zerstörung der Wälder ihren Höhepunkt, verursacht durch intensiven Holzeinschlag, vor allem für den Bedarf des Bergbaus und der Metallurgie, aber auch für den Bau neuer menschlicher Siedlungen. Das Erzgebirge war vielerorts nahezu abgeholzt. Um die Holzgewinnung zu regulieren, wurden nach der Mitte des 16. Jahrhunderts die ersten Forstordnungen geschaffen. Die künstliche Wiederherstellung des Waldes begann jedoch erst im 18. Jahrhundert durch einfaches Ausstreuen von Zapfen oder Samen auf Lichtungen. Im 19. Jahrhundert setzte sich die Anpflanzung von Setzlingen aus Waldgärtnerereien durch. Auf diese Weise entstanden nach und nach zeitgleiche Fichtenmonokulturen, wie wir sie hier noch heute sehen.

In den 1980er Jahren erreichte die sog. zweite Waldverwüstung ihren Höhepunkt, die durch das großflächige Absterben von Fichtenwäldern aufgrund der Fernübertragung von Schadstoffen aus Industriegebieten im Vorgebirgsland des Erzgebirges gekennzeichnet war. Geschwächte und spärliche Bestände waren dann leicht klimatischen Schwankungen und Insektenplagen ausgesetzt. An diese Zeit erinnern Bestände widerstandsfähigerer Bäume, bei denen es sich zumeist um Blaufichten handelt. Doch dieser Baum, der damals das Ökosystem der zerstörten Wälder rettete, ist nun einem massiven Befall durch die Pilzkrankheit Knospensterben ausgesetzt und muss daher durch andere Bäume ersetzt werden. Gleichzeitig versuchen die Forstwirte nicht nur Fichten, sondern auch Tannen und Buchen neu anzupflanzen, d. h. ursprüngliche Bäume, die in der Region seit dem 16. Jahrhundert fast verschwunden sind, aber für die Stabilität, Vielfalt und Beständigkeit des Waldes von grundlegender Bedeutung sind. Auch Schutzmaßnahmen gegen Tierschäden sind eine notwendige Voraussetzung für den Erfolg von Neuanpflanzungen.

Waldarbeiter beim Aufbereiten der Klötzer um 1910.
Waldarbeiter beim Aufbereiten der Klötzer um 1910.

